บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย

ในยุคปัจจุบันประชากรโลกเพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ความต้องการในการใช้พลังงานเพิ่มขึ้น และในประเทศไทยก็มีแนวโน้มในการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่การผลิตพลังงานยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการในการใช้พลังงาน ดังข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานของกระทรวงพลังงาน ดังตารางที่ 1. 1

ตารางที่1. 1 แสดงข้อมูลการใช้ การผลิต การนำเข้า และมูลค่าการนำเข้าพลังงานเชิงพาณิชย์

การใช้ การผลิต การนำเข้าพลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นต้น **หน่วย: เทียบเท่าพันบาร์เรลน้ำมันดิบต่อวัน**					
ปี พ.ศ.	2547	2548	2549	2550	2551
การใช้	1,450	1,520	1,548	1,606	1,639
การผลิต	676	743	765	794	859
การนำเข้า(สุทธิ)	988	980	978	998	973
การนำเข้า/การใช้ (%)	68	64	63	62	59
สำนักงานนโยบายและแผนพลังงานเบื้องต้น กระทรวงพลังงาน					

มูลค่าการนำเข้าพลังงาน **หน่วย: ล้านบาท**					
ปี พ.ศ.	2547	2548	2549	2550	2551
น้ำมันดิบ	486,627	644,933	753,783	715,789	1,070,472
น้ำมันสำเร็จรูป	41,533	55,680	60,253	48,317	35,259
แก๊สธรรมชาติ	46,053	62,827	77,843	78,901	92,292
ถ่านหิน	12,275	15,422	18,896	29,656	37,229
ไฟฟ้า	5,659	7,114	8,294	7,414	4,062
รวม	592,148	785,976	919,068	880,078	1,239,314
สำนักงานนโยบายและแผนพลังงานเบื้องต้น กระทรวงพลังงาน					

(แผนยุทธศาสตร์, 2551 : ออนไลน์)

แสดงให้เห็นว่าในปี พ.ศ. 2551 มีการนำเข้าพลังงานในรูปของน้ำมันดิบ น้ำมันสำเร็จรูป แก๊สธรรมชาติ ถ่านหิน และไฟฟ้า เบื้องต้นสูงถึง 59% ของการใช้พลังงาน คิดเป็นมูลค่าสูงกว่า 1.2 ล้านล้านบาท โดยแหล่งพลังงานเหล่านี้ ล้วนเป็นแหล่งพลังงานที่มีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งยังเป็นสาเหตุหลักในการก่อให้เกิดแก๊สเรือนกระจก ซึ่งเป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการหาพลังงานทางเลือกอื่นมาทดแทนพลังงานดังกล่าว โดยพลังงานทางเลือกมีอยู่หลายชนิด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ และพลังงานจากชีวมวล สำหรับประเทศไทยนั้นถือเป็นประเทศเกษตรกรรม จึงมีศักยภาพในการผลิตวัตถุดิบเพื่อใช้ผลิตพลังงานจากชีวมวล นอกจากช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิตทางการเกษตรแล้ว ยังถือเป็นแหล่งพลังงานหมุนเวียนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากช่วยลดปริมาณการปลดปล่อยแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่บรรยากาศด้วย

สำหรับกระบวนการในการผลิตแก๊สเชื้อเพลิง หรือแก๊สสังเคราะห์จากชีวมวลที่มีประสิทธิภาพในเชิงพาณิชย์มากที่สุดคือ กระบวนการแกซิฟิเคชัน (gasification) โดยกระบวนการนี้เป็นการเปลี่ยนเชื้อเพลิงแข็ง ได้แก่ ถ่านหิน ชีวมวล หรือ ขยะชุมชน ให้อยู่ในรูปแก๊สเชื้อเพลิง โดยอาศัยการสันดาปเพียงบางส่วนกับสารออกซิไดซ์ (oxidizing agent) ได้แก่ อากาศ ออกซิเจน ไอน้ำ หรือ คาร์บอนไดออกไซด์ โดยแก๊สเชื้อเพลิงที่ได้จะมีองค์ประกอบหลัก คือ แก๊สไฮโดรเจน (H_2) แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) แก๊สมีเทน (CH_4) แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) และแก๊สในรูปของสารประกอบไฮโดรคาร์บอนอื่นๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น การนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงแก๊สโดยตรง หรือการนำไปสังเคราะห์เป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น เชื้อเพลิงเหลว และสารเคมีที่สำคัญ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบในกระบวนการแกซิฟิเคชันคือ มีทาร์ (tar) ที่เกิดขึ้นและปะปนมากับผลิตภัณฑ์แก๊สในปริมาณมากโดยเฉพาะในกรณีที่ใช้ชีวมวลเป็นสารป้อน เนื่องจากปริมาณสารระเหยได้ในเชื้อเพลิงดังกล่าวมีค่าสูง ทาร์เป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดการกัดกร่อนและอุดตันท่อขนส่งรวมถึงเครื่องปฏิกรณ์ต่างๆ ในระบบ ส่งผลให้ประสิทธิภาพโดยรวมของกระบวนการต่ำลง ซึ่งกระบวนการที่ใช้ในการกำจัดทาร์เชิงเคมีนั้นมีหลายกระบวนการ ได้แก่ Cracking Steam reforming และ Dry reforming (Li and Suzuki, 2008) ส่วนตัวเร่งที่นิยมใช้ร่วมกับกระบวนการดังกล่าว ได้แก่ alkali and salts และ stable metal with oxide support (Wang et al., 2008) แม้ว่าจะมีการพัฒนาตัวเร่งปฏิกิริยาเพื่อช่วยลดปริมาณทาร์ในกระบวนการแล้วก็ตาม ตัวเร่งปฏิกิริยาที่ใช้มักมีความเหมาะสมกับสภาวะได้สภาวะหนึ่งเท่านั้น จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าอุณหภูมิของกระบวนการไพโรไลซิสมีผลต่อองค์ประกอบของทาร์ที่เกิดขึ้น (Ates and Isikdag,

2009) ทำให้ความว่องไวต่อการสลายตัวของทาร์ในกระบวนการรีฟอร์มิงด้วยไอน้ำแตกต่างกันด้วย (Devi et al., 2005) ดังนั้นองค์ประกอบและความว่องไวของทาร์เป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการลดทาร์ในกระบวนการแกซิฟิเคชัน

งานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาอิทธิพลของอุณหภูมิในกระบวนการไพโรไลซิสต่อการเกิดปฏิกิริยารีฟอร์มิงด้วยไอน้ำเชิงเร่งปฏิกิริยาของทาร์จากชีวมวลในเครื่องปฏิกรณ์แบบเบดนิ่งสองขั้นตอน โดยอุณหภูมิในกระบวนการไพโรไลซิสอยู่ในช่วง 400 ถึง 800 องศาเซลเซียส และใช้ชีวมวลสองชนิดในการศึกษา ได้แก่ ไม้กระถินยักษ์และขี้เลื่อย ซึ่งองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์แก๊สและทาร์ที่ได้ จะถูกนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี (GC) และแก๊สโครมาโทรกราฟี-แมสสเปกโทรเมตรี (GC/MS) ตามลำดับ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ตรวจสอบปฏิกิริยารีฟอร์มิงด้วยไอน้ำเชิงเร่งปฏิกิริยาของทาร์จากชีวมวลในเครื่องปฏิกรณ์แบบเบดนิ่งสองขั้นตอน

1.2.2 ศึกษาอิทธิพลของอุณหภูมิในกระบวนการไพโรไลซิสและชนิดของชีวมวลต่อการเกิดปฏิกิริยารีฟอร์มิงของทาร์ที่ปลดปล่อยออกมา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาอิทธิพลของอุณหภูมิในกระบวนการไพโรไลซิส และชนิดของชีวมวลในเครื่องปฏิกรณ์แบบเบดนิ่งสองขั้นตอน (two-stage fixed bed reactor) ในระดับการทดลอง (Bench scale)

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้องค์ความรู้ที่สำคัญจากการศึกษาอิทธิพลของอุณหภูมิในกระบวนการไพโรไลซิสและชนิดของชีวมวลต่อความสามารถในการแตกตัวของทาร์

1.4.2 ได้แนวคิดใหม่ในการออกแบบกระบวนการแกซิฟิเคชันให้สามารถกำจัดทาร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1.5.1 ค้นคว้าทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของอุณหภูมิต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ภายใต้กระบวนการแกซิฟิเคชัน กระบวนการไพโรไลซิส และกระบวนการรีฟอร์มิงด้วยไอน้ำ

1.5.2 ศึกษาวิธีการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1.5.3 ศึกษาสมบัติทางกายภาพและทางเคมีของชีวมวลที่นำมาใช้ในงานวิจัยด้วยเครื่องมือวิเคราะห์ต่างๆ

1.5.4 ศึกษาวิธีการทดลอง ออกแบบและสร้างเครื่องปฏิกรณ์แบบเบดนิ่งสองขั้นตอน รวมไปถึงวางแผนในการทดลอง

1.5.5 ศึกษาผลของอุณหภูมิต่อพฤติกรรมการสลายตัวทางความร้อนของไม้กระถินยักษ์และขี้เลื่อยในกระบวนการไพโรไลซิส โดยการนำผลิตภัณฑ์แก๊ส ทาร์ และชาร์ ที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยเทคนิคต่างๆ

1.5.6 ศึกษาผลของอุณหภูมิต่อการเกิดปฏิกิริยารีฟอร์มิงด้วยไอน้ำทั้งในกรณีที่ใช้ตัวเร่งและไม่ใช้ตัวเร่งปฏิกิริยาของทาร์ที่เกิดจากชีวมวลทั้งสองชนิด

1.5.7 ศึกษาผลของชนิดชีวมวลต่อปริมาณและองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ที่ได้ ที่อุณหภูมิต่างๆ

1.5.8 วิเคราะห์ สรุปและวิจารณ์ผลการทดลอง